

## QORAQALPOG'ISTONDA QISHLOQ XO'JALIGI ILMIY-TADQIQOT INSTITUTINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TARIXI

**Qurbonboyeva Barchinoy**

1-kurs magistranti tarix fakulteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15242321>

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada Qoraqalpog'iston Respublikasida qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot institutining tashkil topishi, tarixiy rivojlanish bosqichlari va bugungi kundagi faoliyati yoritilgan. Ayniqsa, institutning Orolbo'yi hududidagi ekologik va agrar muammolarni hal etishdagi o'rni, ilmiy-innovatsion tadqiqotlari, shuningdek, mahalliy fermerlar bilan olib borilayotgan hamkorliklar tahlil qilinadi. Maqola mintaqaviy agrar siyosat va ilm-fan integratsiyasining muhim jihatlarini ochib beradi.

**Kalit so'zlar:** Qoraqalpog'iston, qishloq xo'jaligi, ilmiy tadqiqot, Orolbo'yi, sho'rlanish, dehqonchilik, agroinnovatsiya.

## ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В КАРАКАЛПАКСТАНЕ

**Аннотация.** В данной статье освещается становление, этапы исторического развития и функционирование НИИ сельского хозяйства в республике Каракалпакстан на сегодняшний день. В частности, будет проанализирована роль института в решении экологических и аграрных проблем Приаралья, научно-инновационные исследования, а также сотрудничество с местными фермерами. В статье раскрываются важные аспекты региональной аграрной политики и интеграции науки.

**Ключевые слова:** Каракалпакстан, сельское хозяйство, научные исследования, Приаралье, засоление, сельское хозяйство, Агроинновации.

## HISTORY OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE OF AGRICULTURE IN KARAKALPAKSTAN

**Abstract.** this article covers the founding, stages of historical development and activities of the Research Institute of Agriculture in the Republic of Karakalpakstan today. In particular, the role of the Institute in solving environmental and agrarian problems in the islet region, scientific and innovative research, as well as cooperation with local farmers are analyzed. The article reveals important aspects of the integration of regional Agrarian Policy and science.

**Keywords:** Karakalpakstan, agriculture, scientific research, Islet, salinity, farming, agroinnovation.

Qishloq xo'jaligi — bu insonning oziq-ovqat, xomashyo (paxta, jun, yog'och) va boshqa mahsulotlar ishlab chiqarish uchun yer va tirik organizmlar (o'simliklar va hayvonlar)dan foydalanishga asoslangan faoliyati hisoblanadi. Asosiy yo'nalishlari:

1. Dehqonchilik — ekin ekish, g'alla, sabzavot, meva-cheva, paxta, kartoshka kabi mahsulotlar yetishtirish.
2. Chorvachilik — qoramol, qo'y, echki, parranda va boshqalarni boqish orqali go'sht, sut, tuxum, jun va boshqa mahsulotlar olish.
3. Bog'dorchilik, uzumchilik, polizchilik — maxsus ekin turlarini yetishtirish.
4. Baliqchilik, asalarichilik — qo'shimcha yo'nalishlar.

Maqsadi: Aholini oziq-ovqat bilan ta'minlash, sanoat uchun xomashyo yetkazib berish, mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirish

Qishloq xo'jaligi har bir mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotida asosiy tarmoqlardan biri hisoblanadi. Shu bois bu sohada ilm-fan, texnologiyalar va innovatsiyalar juda muhim o'rin tutadi. Qoraqalpog'iston Respublikasi O'zbekistonning ekologik jihatdan eng murakkab hududi hisoblanadi. Ayniqsa, Orol dengizining qurishi bilan yuzaga kelgan ekologik muammolar hudud agrar salohiyatini tubdan o'zgartirdi. Shu bois bu yerda qishloq xo'jaligi sohasida ilmiy izlanishlar olib borish, yer va suv resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ana shu ehtiyoj asosida Qoraqalpog'istonda qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot institutining shakllanishi va faoliyati yo'lga qo'yilgan. Institutning shakllanishi va ilk faoliyati 1961-yildan boshlanib Nukus shahrida tashkil etilgan. Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot stansiyasi ilk bosqichda paxtachilik, chorvachilik va sug'oriladigan dehqonchilik bo'yicha izlanishlar olib bordi. Stansiya O'zbekiston Qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot institutining filiali sifatida faoliyat ko'rsatdi. 1980–1990-yillar: Mustaqil institutga aylanish va kengayish

1985-yilda stansiya mustaqil institut maqomiga ega bo'ldi. Bu bosqichda sho'rlanishga chidamli navlarni yaratish, suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish hamda Orolbo'yi iqlim sharoitiga mos agrotexnik usullar ishlab chiqish asosiy yo'nalishga aylandi. 1991-yildan keyingi davr: Innovatsion izlanishlar va xalqaro hamkorlik O'zbekiston mustaqillik yillarida institut ekologik barqarorlik, oziq-ovqat xavfsizligi, yer degradatsiyasiga qarshi kurashish bo'yicha qator muhim ilmiy loyihalarni amalga oshirdi. Bugungi kunda institut: tuproqshunoslik va agroekologiya; chorvachilik va ozuqabop o'simliklar seleksiyasi; resurs tejamkor texnologiyalar yo'nalishlarida faoliyat yuritadi. Institut FAO, ICARDA kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda ilmiy-tadqiqot loyihalarini amalga oshirmoqda. Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti mintaqaning ekologik va agrar muammolarini ilmiy asosda hal etish yo'lida katta tajriba va salohiyatga ega. Ilmiy-tadqiqotlar natijasida sho'rlanishga chidamli

ekinlar, suv tejovchi texnologiyalar, va agroekologik moslashuvchan uslublar ishlab chiqilgan. Kelgusida quyidagi tavsiyalar asosida institut faoliyatini yanada rivojlantirish maqsadga muvofiq bo'ladi:

- 1. Mahalliy iqlim va ekologik sharoitga mos yangi ekin navlarini yaratishni davom ettirish;
- 2. Resurs tejovchi sug'orish texnologiyalarini ommalashtirish;
- 3. Fermer xo'jaliklari bilan ilmiy-amaliy hamkorlikni kuchaytirish;
- 4. Xalqaro tashkilotlar bilan qo'shma loyihalarni kengaytirish;
- 5. Ekologik monitoring va raqamli texnologiyalarni tatbiq etish orqali agrotexnik usullarni takomillashtirish.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti nafaqat mintaq balki butun O'zbekiston agrar sektorining rivojlanishida muhim rol o'ynab kelmoqda. Uning faoliyati iqlimiy sharoitlarga moslashgan, ekologik xavfsiz va samarali qishloq xo'jaligini barpo etish yo'lida katta ahamiyat kasb etadi.

#### REFERENCES

1. Qoraqalpog'iston Respublikasi Qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti rasmiy hujjatlari. Nukus, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi ma'lumotnomasi. Toshkent, 2021.
3. Raxmatullayev S. va boshq. "Orolbo'yi mintaqasida qishloq xo'jaligi taraqqiyoti." – Nukus, 2019.
4. Matnazarov B. "Qoraqalpog'istonda sho'rlanish muammosi va uning hal etilishi." – Nukus, 2018.
5. [www.agro.uz](http://www.agro.uz) – O'zbekiston Qishloq xo'jaligi portali.